

A AUKERATIK ETA B AUKERATIK HAUTA DITZAKEZU GALDERAK, ATAL BAKOITZEAN ADIERAZTEN DEN BEZALA

A aukera

HILEAN 160.000 EURO GUTXIENEZ

1 Etxe guztietara iritsi da joan den larunbatean Donostian jokatu zen gizonezkoen futbol derbiko irudi bat: Athleticen zale bat irribarretsu eta duin ageri da gol bat ospatzen duten Realaren zalez inguratutik. Eta denok harro, euskaldunok badakigulako futbola benetan bizitzen. Gure afizioak desberdinak direlako; gure futbola, berezia. Ba, ez. Gertaera sinpatikoa denik ezin inork ukatu, baina futbola futbola da, Santiago Bernabeun, San Mamesen zein Anoetan. Larunbatean baloiari ostikoka ari ziren horietako askok gutxienez 160.000 euro irabazten dituzte hilean (bai, hilean). Prekaritatea, etxebizitza duinak, zaintza... Zenbat konpon genezake halako aurrekontua izanda? Eta futbolak mugitzen duen diru guztia benetan garrantzitsuak diren gauzetan inbertituko balitz?

10 Futbola boterea da. Futbola politikoa da. Eta da fanatismoa, biolentzia eta gorrotoa. Gaurko haurrak ez dira jokatzeko futboleko, futbolari izatera jostatzen dira; eta ez dago arrazoinamendu beharrik horrek dakarren arriskua ulertzeko.

15 Eguneroko jardunean ezkerrekoak, kritikoak, diren askok eta askok, bizitzako beste alor askotan sistemaren aurka jarduten diren gehiegik, euren futbol taldeko golak ospatzen jarraitzen du. Futbolak beste horrekin guztiarekin zerikusirik izango ez balu bezala. Zenbatek sentitu du tristura eta haserre handiagoa euren futbol taldea Europatik kanpo gelditu denean, Siriako errefuxiatuen kanpalekuko irudiak ikustean baino?

20 Artikulu hau idazten ari naizela, ama etorri da etxera kaxa bat eskuan: duela hogeitazero nire futboleko botak aurkitu ditu. Txeraz¹ ibili ditut begien aurrean. Makina bat poz eta tristura bizi izan nituen haiek jantzita, Athleticen zenbat gol ospatu ote nituen orduan eta zelako amorrua Realaren kontra galtzen zuen bakoitzean. Denbora zer den, nola pasa gaitezkeen zerbait maitatzetik hura gaitzestera, nola desira dezakegun lehen garrantzitsutzat genuen zerbait betiko desager dadin.

Nerea Loiola, *Berria*. 2023/10/05 (MOLDATUA)

HIZTEGIA. (1) Abegiz, maitasunez, samurtasunez.

GALDERAK (OHARRA: Parentesi arteko zenbakiak zein lerrotan dagoen adierazten du)

• **A1. ATALA** (HIRU GALDERA AUKERATU HAUEK ARTEAN: A1.1., A1.2., A1.3., B1.1., B1.2. eta B1.3.)

A1.1.- Testuko hitz hauen kasua eta numeroa eman, eta zehaztu falta diren numeroak (1 puntu): *zalez* (2), *baloiari* (5), *errefuxiatuen* (15), *kanpalekuko* (15), *eskuan* (17).

A1.2.- Azpimarratutako esaldi zatia berridatzi, testuko esanahiari lotuz (1 puntu):

- ... *Donostian jokatu zen...* (1)

- ... *desberdinak direlako*; (3-4)

- ... *ulertzeko*. (11)

- ... *euren futbol taldea Europatik kanpo gelditu denean*, ... (15)

- ... *Artikulu hau idazten ari naizela*, ... (17)

A1.3.- Eman adizki hauen aspektua, aldia, pertsona eta modua (1 puntu): *konpon genezake* (7), *inbertituko balitz* (8), *dakarren* (11), *pasa gaitezke* (20), *desager dadin* (21).

• **A2. ATALA** (BI GALDERA AUKERATU HAUEK ARTEAN: A2.1., A2.2., B2.1. eta B2.2.)

A2.1.- Testuaren tesia eta argudioak eman (100 hitz inguru). (2 puntu)

A2.2.- Igorlearen asmo komunikatiboa eta modalizazioa azaldu (150 hitz inguru). (2 puntu)

• **A3. ATALA** (GALDERA BAT AUKERATU BI HAUEK ARTEAN: A3.1. eta B3.1.)

A3.1.- Egin ezazu gaiari buruzko iritzi kritikoa (180-200 hitz artean). (3 puntu)

3 galdera aukeratu
sei hauen arteanA1.1. - A1.2. - A1.3. -
B1.1. - B1.2. - B1.3.2 galdera aukeratu
lau hauen arteanA2.1. - A2.2. -
B2.1. - B2.2.Galdera 1 aukeratu bi
hauen artean

A3.1. - B3.1.

B aukera

LURRAREN % 30 BABESTEAK DESNUTRIZIOA ERAGIN LEZAKE HERRIALDE ZAURGARRIENETAN, TOKIAN TOKIKO IKUSPEGIAZ EGITEN EZ BADA

Orain arte biodibertsitate-galera globala geldiarazteko neurri eraginkorrik ez dela lortu ikusita, 2020az geroztik, balio ekologiko handiko eremu naturalak babesteko proposamena jarri da mahai-gainean. Hain zuzen, Lurraren % 30 edo % 50 babestea. Eztabaida korapilatsua da, ordea, begirada global batez proposatu baita, eta, hainbat ikertzailearen arabera, tokian tokiko baldintzapenak kontuan hartu gabe. Edinburgoko Unibertsitateko ikertzaileek neurririk erradikalenak aztertu dituzte, eta Asiako hegoaldean eta Saharaz hegoaldeko Afrikan 200.000 heriotzatik gora eragingo lituzketela kalkulatu dute.

Izan ere, balio ekologiko handiko lur asko gerriko subtropikalaren barruan kokatuta daude, eta, ondorioz, hango nekazaritza- eta abeltzaintza-lurak murriztea ekarriko luke. Horrekin batera, elikagaiak sortzeko duten gaitasuna ere murriztuko litzateke. Ikertzaileen arabera, beraz, beste neurririk hartzen ez bada, munduko herrialderik zaurgarrienetan elikadura-segurtasuna eta giza osasuna baldintzatuko luke, eta desnutrizio-tasak areagotu.

Biodibertsitatearen galerari hain modu globalean begiratzea herrialde aberatsentzat soilik da onuragarria, ikertzaileen arabera. Izan ere, haragi gutxiago jatea ekarriko luke, eta, ondorioz, obesitatea, minbizia, diabetesa, gaixotasun baskular eta koronarioak murriztea. Gerriko subtropikaleko herrialdeek, ordea, nekazaritza-lurak latitude altuagoetara mugitu, eta barazki eta frutak sortzeko eta kontsumitzeko gaitasuna galduko lukete. Saharaz azpiko Afrika, Pakistan eta India dira desnutrizio-egoera gogorrenak pairatuko lituzketenak. Kalkuluen arabera, Lurraren % 30 babestuko balitz, 93.000 heriotza ekidingo lituzke haragiaren kontsumoa murrizteak, baina 377.000 heriotza eragingo lituzke fruta eta barazkien kontsumoa murrizteak. Lurraren % 50 babestuta, ordea, 297.000 heriotza ekidin baina 691.000 heriotza berri eragingo lituzke.

Edinburgoko ikertzaileek ohartarazi dute ezinbestekoa dela gehiago ikertzea, eta, halako babes-neurriak eskala globalean hartu beharrean, tokian tokiko aldagaiak eta baldintzapen sozialak kontuan hartzeko eskatu dute. *Nature* aldizkarian argitaratu dute ikerketa.

Aitziber Agirre Ruiz de Arkaute, *Elhuyar Zientzia Aldizkaria*. 2022/02/07 (MOLDATUA)

GALDERAK (OHARRA: Adibideen ondoko parentesi arteko zenbakiak zein lerrotan dagoen adierazten du)

• **B1. ATALA** (3 GALDERA AUKERATU HAUEN ARTEAN: A1.1., A1.2., A1.3., B1.1., B1.2 eta B1.3)

B1.1.- Testuko hitz hauen kasua eta numeroa eman, eta zehaztu falta diren numeroak (1 puntu): *ikertzailearen* (4), *galerari* (12), *abertsentzat* (12), *subtropikaleko* (14), *altuagoetara* (15).

B1.2.- Azpimarratutako esaldi zatia berridatzi, testuko esanahiari lotuz (1 puntu):

-... *biodibertsitate-galera globala geldiarazteko neurri eraginkorrik* ... (1)

-..., *begirada global batez proposatu baita*, ... (3)

-..., *beste neurririk hartzen ez bada*, ... (9)

-..., *Lurraren % 30 babestuko balitz*, (17)

-... *ezinbestekoa dela gehiago ikertzea*, ... (20)

B1.3.- Testua aintzat hartuz, eman hitz hauen sinonimo bana (1 puntu): *zaurgarrienetan* (10), *globalean* (12), *sortzeko* (15), *murrizteak* (18), *eskala* (21).

• **B2. ATALA** (2 GALDERA AUKERATU HAUEN ARTEAN: A2.1., A2.2., B2.1. eta B2.2.)

B2.1. Ulermen zehatza. Zer esan nahi du autoreak bi pasarte hauetan? (3-4 lerrotan bakoitza) (2 puntu):

- elikagaiak sortzeko duten gaitasuna ere murriztuko litzateke. (8-9)

- halako babes-neurriak eskala globalean hartu beharrean, tokian tokiko aldagaiak eta baldintzapen sozialak kontuan hartzeko eskatu dute. (20-22)

B2.2.- Testuaren gaia eta ideia nagusiak eman (100 hitz inguru). (2 puntu)

• **B3. ATALA** (GALDERA 1 AUKERATU BI HAUEN ARTEAN: A3.1. eta B3.1.)

B3.1- Egin ezazu gaiari buruzko iritzirik kritikoa (180-200 hitz artean). (3 puntu)

3 galdera aukeratu
sei hauen artean

A1.1. - A1.2. - A1.3. -
B1.1. - B1.2. - B1.3.

2 galdera aukeratu
lau hauen artean

A2.1. - A2.2. -
B2.1. - B2.2.

Galdera 1 aukeratu bi
hauen artean

A3.1. - B3.1.